

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

SCLOVENECC

Ček. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Fašistične korporacije

Ponedeljek, 12. novembra 1934 bi moral biti za italijanski fašizem eden najpomembnejših dni njegovega obstoja. Ta dan je namreč prvič stopil v praktično veljavo zakon o korporacijah. Inozemstvo je ob tem dejstvu morda nekoliko presenečeno. Kako, ali je mogoče, da se korporacije, ki jih je italijanski fašizem proslavil kot eno glavnih odlik in prednosti svoje zmage — tako nad individualističnim liberalizmom, kakor nad moskovskim komunizmom — morejo uveljaviti in stopiti v življenje šele v XIII. letu Mussolinijeve ere? In vendar je res, da je Italija bila dosedaj korporacijska država — brez korporacij.

Razlaga, ki jo je 12. novembra dal Mussolini, ki je med drugim tudi minister za korporacije, nam pove, kako naj si to čudno dejstvo razlagamo. Korporacije so — eksperiment, ki si ga fašistična vlada upa praktično uveljaviti šele po desetih letih zelo previdne priprave. Kakor znano, je fašizem kmalu po svojem političnem uveljavitvi pričel eksperimentirati v to smer in sicer so prvo fazo tvorili fašistični sindikati. Fašistični sindikati so kot nacionalne (ne razredne!) strokovne organizacije bili predvideni že v strankarskem programu, ki ga je Mussolini izdelal v decembru 1921. Toda šele z zakonom od 3. aprila 1926, torej pet let pozneje, je bil položaj sindikatov urejen v takšnem smislu, kakor je najbolje odgovarjalo moči in vplivu fašistične stranke. Glavna načela fašističnega sindikalizma, kakor jih je leto pozneje povzela tudi Carta del lavoro, so že dovolj znana. Strokovne organizacije podjetnikov in delavcev so druga ob drugi ostale ločene in samostojne. Vendar pa je med njimi in onimi iz predfašistične dobe tako stvarno kakor miselno velika razlika. Današnji sindikati so dejansko prisiljene organizacije, sicer ne v tem smislu, da bi sleherni moral biti v njih včlanjen, ampak ker država drugih strokovnih združenj ne prizna, pač pa je vsakdo prisiljen, da jim plačuje članarino, pa naj bi bil član ali ne. Ideološko pa se fašistični sindikati razlikujejo od socialističnih, da niso sredstvo razrednega boja, ampak si stavljajo v prvi vrsti nalogo vzgajati svoje članstvo strokovno, moralno in nacionalno, za kar v veliki meri skrbi prav izdatno državno oz. strankarsko nadzorstvo. Državna kontrola nad sindikati je tako vsestranska, da o njihovi samoupravi ni mogoče govoriti. Pač pa so ostali orodje za kolektivne delovne pogodbe in poklicna inštanca, da predlagajo delovnemu razsodišču mezdne spore, ako se njim samim direktno ni posrečilo doseči sporazuma med obema taboroma.

Sindikati, ki so bili organizirani navadno za posamezne stroke in poedine okoliše, je pozneje fašistična vlada strnila skupaj v večje enote, ki so obsegale več pokrajin, da jih je bilo mogoče enotneje nadzorovati in usmerjati. Nastale so takozvane federacije sindikatov, in iz več federacij nacionalne konfederacije. Zakon 1. julija 1926 določa 13 nacionalnih konfederacij in sicer šest (ločeno za delodajalce in delojemalce) za industrijo, kmetijstvo, trgovino, morski in zračni promet, promet na celi in bankarstvo, ter trinajsto konfederacijo za svobodne poklice. Tudi nacionalne konfederacije niso svobodne avtonomne organizacije, čeprav jim zakon daje javnopravni značaj. Vsi voditelji so namreč imenovani od ministra za korporacije. Njihovo glavno opravilo je nadzirati delo in poslovanje federacij.

Sele po teh večletnih pripravah je fašistična vlada mislila, da je prišel čas, ko sme misliti tudi na korporacije, to je skupne organizacije delodajalcev in delojemalcev, ki naj oboje strnejo v en sam enoten organizem, pod nadzorstvom države in fašistične stranke seveda. Ministrstvo za korporacije je obstajalo že od leta 1926 z nalogo, da pripravi vse potrebno za njihovo uresničenje. Šele 4 leta pozneje (20. marca 1930) je bil ustanovljen Narodni korporacijski svet, za katerega so vsi člani (160) bili imenovani. V Narodnem korporacijskem svetu najdemo poleg zastopnikov omenjenih nacionalnih konfederacij zelo veliko število državnih uradnikov, ki funkcirajo kot strokovnjaki, in pa mnogo odličnjakov fašistične stranke. Narodni korporacijski svet, ki naj bo nadomestilo za poslanske zbornice, ima nalogo, ne le, da vodi korporacije, ampak da organizira državno gospodarstvo po določenem načrtu. Postane naj torej gibalno načrtno gospodarstvo za Italijo.

Toda kljub Narodnemu korporacijskemu svetu je od zakona o korporacijah poteklo še 4 leta. Šele letos februarja in dopolnilni zakon v maju je uzakonil 22 korporacij, ki so sedaj 12. novembra stopile v življenje. Vseh 22 korporacij je mogoče razdeliti v tri velike skupine: poljedelsko, industrijsko in trgovsko ter pomožne produkcijske panoge. Poljedelska se potem deli v žitarsko, vrtnarsko, sladkorno itd. Enako tudi druge skupine. Med gospodarskimi strokovnjaki je dolgo tekla debata, kako naj bodo korporacije organizirane. V glavnem sta se izoblikovali dve miselnosti. Eno je stala na stališču, naj bi vsaka produkcijska panoga tvorila korporacijo za sebe, torej barvarstvo, tkalstvo, livarstvo, promet itd. Na ta način bi seveda nastalo ogromno število korporacij. Končno je zmagala druga struja, ki je zagovarjala ustanovitev korporacij za posamezne proizvode in kar je nujno z njihovo produkcijo ali predelavo v zvezi. Tako spadajo sedaj v eno in isto korporacijo tovarne za papir in knjižne založbe, gozdarstvo in tovarne poljstva, živinoreja in mlekarstvo. Sedanje korporacije so torej naslednje: žito, olje, vrtnarstvo, vinogradništvo, sladkor, živinoreja in ribarstvo, les, tkalstvo, kemija, tež-

Kar Nemce danes najbolj razburja:

„Angleška meja je ob Renu“ (Baldwin)

Edino sporazum med Anglijo in Francijo reši Evropo - Zračni sporazum torej vendarle obstoji?

Stanley Baldwin, podpredsednik angleške vlade in vodja konservativcev

Zeneva, 14. nov. Češkoslovaški zunanji minister dr. Edvard Beneš je dopisniku »Daily Mail« g. Princeu izjavil, da bo v letu 1935 radi popolne nemške vojaške pripravljenosti mednarodni položaj tako napet, da bo lahko vsak incident izzval vojno. Edino francosko-angleški sporazum bi v Evropi popolnoma zagotovil tako zaželen mir.

»Paris Midie« je te dni (kot je »Slovenec« že poročal) razburil Nemce z znano vestjo, da je bil med angleškimi, francoskimi in belgijskimi vojaškimi oblastmi sklenjen tajen sporazum, v smislu katerega bi letalstvo teh držav takoj prišlo na pomoč eni izmed teh podpisnic tega sporazuma v primeru, ako bi bila napadena iz zraka. Proti kateri državi je bil ta sporazum napravljen, je pač jasno. V Londonu so na prizadelem mestu zanimali obstoj podobnega sporazuma. Vprašanje je zdaj, kdo ima prav: »Paris Midie« ali tisti, ki so to vest zanikali. Preokret, ki je nastal v vsej angleški zunanji politiki od časa, ko je prišel na oblast Hitler, in ki se je izražal posebno v razorožitvenem vprašanju, da misliti, da so informacije lista »Paris Midie« točne.

G. Baldwin, ki je nadomestoval ministrskega predsednika MacDonalda za časa njegovega bivanja v Ameriki, je pred meseci podal senzacionalno izjavo, da se je angleška obrambna črta premaknila od Dowera na Ren. Ta izjava je postala geslo angleške politike in oboroževanja. Informacije omenjenega pariškega lista zadevajo samo praktične učinke te nove angleške politike. Sam dopisnik nekega nemškega lista ugotavlja, da so angleški liberalci in laburisti že po svoji ideologiji nasprotniki Hitlerjeve Nemčije, a da na drugi strani konservativci, ki so bili vselej za močno oborožitev Anglije, kaj radi izrabijo današnji položaj v Nemčiji za pretezo, da svojo oboroževalno politiko lahko izpeljejo.

Že 8. marca t. l. je Baldwin v poslanski zbornici izjavil, da se angleška vlada v trenutku, ko propade razorožitvena konferenca, ne bo obotavljala, da že naslednji dan prične delati za sklenitev zračnega sporazuma, ki kateremu naj bi pristopile predvsem zapadno-evropske države ne glede na to, ali se jim pridružijo bolj oddaljene države. Baldwin je tedaj dejal, da gre za rešitev evropske civilizacije. Ali ni Baldwin že tedaj jasno napovedal zračni sporazum med Anglijo, Francijo in Belgijo, ki ga je zdaj razkril »Paris Midie«? Kaj je pravzaprav počel načelnik francoskega generalnega štaba general Weygand pred meseci v Londonu? Kdo bo verjel, da je šel samo na dirkališče v Ascotu? Ali ni bolj verjetno poročilo lista »Paris Midie«, da se je general Weygand, ki je prisostvoval tudi vojaškim vajam angleške vojske,

razgovarjal o morebitnem sodelovanju angleške in francoske armade. »Paris Midie« trdi, da je bil prav tedaj v Londonu sklenjen zračni sporazum.

Angleška letališča v Franciji in Belgiji?

Tudi Holandska je bila baje napovedana, da bi se pridružila sporazumu, a je vabilo odklonila. V smislu zračnega sporazuma bi v primeru napada enega izmed pogodbenikov zračna vojska udarila na nasprotnika. »Paris Midie« celo trdi, da so na francoskih in belgijskih tleh že postavljena vojaška letališča, s katerih naj bi se v primeru nevarnosti dvignila angleška letala v obrambo angleške meje ob Renu.

V dopolnilo informacij lista »Paris Midie« je treba omeniti, da je lord Hailsham že 15. julija poudaril, da bi Anglija morala imeti letalska oporišča na Holandskem in v Belgiji. Edino tako bi se lahko branila pred zračnimi napadi iz Nemčije. Senzacionalno poročilo pariškega lista se povsem ujema z novo linijo zunanje politike, ki jo je izzval v Angliji Hitler. Liberalci Simon in MacDonald sta se dolgo z uspehom upirala zahtevi konservativcev, naj se tudi Anglija tako oboroži, da bo lahko v vsakem primeru kos svojim nasprotnikom; tudi Anglija mora računati z novim položajem, ki je nastal v trenutku, ko je Nemčija demonstrativno zapustila razorožitveno konferenco in Zvezo narodov. Končno sta se morala MacDonald in Simon udati pritisku konservativcev, še posebno,

ker so dan za dnem prihajala iz Nemčije senzacionalna poročila o njenem naglem oboroževanju. Tako je MacDonald v svojem zadnjem govoru ob ustoličenju novega londonskega župana javno priznal, da si je Anglija polagoma osvojila francosko razorožitveno tezo, to je, da si je treba najprej zagotoviti varnost; tudi Angliji je varnost potrebna, zato se je morala prileti oboroževati proti svoji volji.

Nemčija jezna

Berlin, 14. nov. Tukajšnji listi so pričeli s prikriti obliki napadati Anglijo, češ, da je kapitulirala pred Francozi. Danes ne igra Anglija več posredovalne vloge med Francijo in Nemčijo. Anglija je napovedovala sklicanje mednarodne zračne konference za l. 1935, in sicer za primer, da propade razorožitvena konferenca. Danes ni več ničesar slišati o kaki takšni konferenci. Nasprotno, v svet prihajajo vesti, da je Anglija sklenila tajen zračni sporazum s Francijo in Belgijo.

21.000 letal ne bi zadostovalo

London, 14. nov. »Daily Mail« se bavi z glasovi o zračnem sporazumu med Anglijo, Francijo in Belgijo. Tudi ta list demantira to vest. Po njegovem mnenju bi bil ta sporazum brez uspeha. Niti s tem sporazumom bi ne bila zavarovana Anglija; kajti Nemčija lahko zgradi petkrat več letal kakor vse te tri države. »Daily Mail« trdi, da bi Anglija potrebovala 20.000 letal, da bi lahko zavarovala svoje meje!

Prazne roke von Ribbentropa

Pariz, 14. nov. c. O obisku von Ribbentropa v Londonu je francosko časopisje dozdaj pisalo s precejšnjo rezervo, če se že ni spuščalo v komentarje, ki so običajni pri takih obiskih. Zato je časopisje dozdaj predvsem ugibalo o tem, kakšne koncesije hoče von Ribbentrop doseči v Londonu. Šele nocojšnje časopisje se obsejše bavi z misijo von Ribbentropa v Londonu. Listi se pri tem opirajo predvsem na izjavo lorda Edena, ki jo je dal danes londonskim časnikarjem o ponovnem obisku von Ribbentropa. Lord Eden je časnikarjem jasno izjavil, da ni von Ribbentrop prinesel s seboj nobenih novih predlogov glede razoroževanja in glede vrnitve Nemčije v Zvezo. Prav isto piše tudi današnja berlinska »Börsenzeitung«, ki dobiva navadno informacije iz nemškega zunanjega ministrstva.

Iz teh vodenih izjav se torej vidi predvsem dvojce:

Glede Posaarja in razvoja dogodkov v tem delu Evrope ni mogel von Ribbentrop od angleške vlade dobiti niti najmanjših koncesij. Zato je angleška

Po hladni izjavi v Franciji

Flandinova večina

Hvaležni, ker jih je rešil strahu pred novimi volitvami

Pariz, 14. novembra. c. Kakor je bilo pričakovati, je dobila Flandinova vlada v parlamentu zelo veliko večino. Za vlado je glasovalo 425 poslancev, proti pa samo 118 poslancev. Iz tega se vidi, da je tudi levica v zelo velikem obsegu glasovala za vlado. Parlament se je strnil okoli vlade, ki mu za njegovo pridnost obljublja, da ga ne bo poslala tako kmalu na volitve. Po izglasovanju zaupnice je parlament sam sprejel sklep, da se že v četrtek sestane k nadaljevanju sej in dela, da sprejme čimprej proračun.

Edino nekateri desničarski časopisi so danes prešli v ofenzivo in napadajo Flandina zaradi tega, ker je sprejela vlada sklep, da se razorožijo vse zasebne organizacije in da se prepovedo shodi na prostem. Desnica hoče videti v tem intrigo levice, ki bi rada v navidezno ojačeni državni avtoriteti zakrila svoje skrivne namene tako, da bi udarila po desnici in onih patriotičnih organizacijah, ki so zmeraj javno in iskreno branile interese domovine. Desničarji vidijo v tem zelo veliko nevarnost za notranji mir, ker pravijo, da se je že v Spaniji dobro izkazalo, kaj lahko prinese to, če so samo

levičarji oboroženi, dočim se morajo desničarji zanašati na ljudomilost svojih nasprotnikov, ki v javnem boju ne priznavajo nobenega pravnega reda. Francoski patriotizem je končno vendarle boliko zanesljiv, kakor struje marksističnega izvora, ki v svojem bistvu nikdar niso bile nacionalne.

Vendar pa se splošno misli, da se ta borba o razorožitvi organizacij ne bo preveč poostrela. Predvsem je jasno, da se parlament ne bo spuščal v debato o tem vprašanju. Pri desnici pa se računa na toliko uvidenost, da ne bo poostrela notranjih političnih razmer prej, predno ne bo levica sama začela iskati za Flandinovim hrbtom novih poti in kombinacij.

Laval govori danes

Pariz, 14. novembra. b. Francoski zunanji minister Laval bo podal v četrtek zvečer odboru za zunanje zadeve, v petek popoldne pa senatnemu odboru za zunanje zadeve svoj zunanje-politični ekspezo. V ekspezoju se bo izčrpno dotaknil vseh aktualnih vprašanj zunanje-politične narave.

ka industrija in mehanična obrt, oblačilna industrija, papirna industrija in tisk, stavbarstvo, voda, plin in elektrika, rudarstvo, steklo in keramika, denarstvo, samostojni poklici in umetnost, gledališče, promet na morju in v zraku, promet na suhem in rekah, hotelirstvo. Popolnoma dosledno sleherne panoge seveda ni bilo mogoče opredeliti, vendar pa je dana možnost za poznejše korekture. Organ vsake korporacije je korporacijski svet, na čelu katerega stoji v vsakem slučaju minister za korporacije. Ker je Mussolini minister za korporacije, ima dejansko on vse korporacijske svete v svojih rokah. V korporacijskem svetu so z enakim številom zastopani delodajalci in delojemalci, razen tega uradništvo, strokovnjaki in delegati fašistične stranke, katerim vedno pripada mesto podpredsednika. Korporacijski sveti so torej v malem kopija Narodnega korporacijskega sveta.

Kaj naj sodimo o korporacijah? Po zakonu so korporacije neposredni državni organi, ki naj v prijateljskem smislu delajo za sporazum med delavcem in podjetnikom,

dajejo gospodarske nasvete in pomagajo s pomočjo Narodnega korporacijskega sveta voditi in urejati razmerje med zasebnim in javnim gospodarstvom. Fašizem upa, da bo s pomočjo korporacij narodno gospodarstvo avtomatično harmonizirano.

O poslovanju korporacij bo zato mogoče izreči sodbo šele, ko bo stroj nekaj časa tekel, torej šele po nekaj letih. Toda osnovne in idejne napake, ki jih je fašizem pri tem napravil, so vidne že sedaj. Predvsem človeka straši kompleksiranost tega ogromnega aparata s velikanskim številom kolesev in vzvodov, ki bo tekel le, ako bo vse do zadnje podrobnosti funkcioniralo. Ni pa to nobena avtonomna mašinerija, ampak je popolnoma v rokah in pod vodstvom države, torej en sam velik birokratičen aparat, ki naj po fašistični zamisli vtelesi gospodarstvo totalni fašistični državi. Korporacije so namreč le posvetovalni organi, vsa vodilna mesta od krajevnega sindikata do federalnih in konfederalnih pa do korporacijskega sveta pa so izključno v rokah fašističnih zaupnikov. Zato ne verjamemo, da bi korporacije, takšne, kakor so, mogle kaj

bistveno na gospodarstvo vplivati, razen v negativnem smislu. Fašistične korporacije so socialno pogrešena tvorba, ker so grdo potrvojen izraz stanovske samouprave. Toda dokler jih fašizem pusti zgolj na socialnem področju, se more še vedno z njimi igrati in žonglirati, ker ima v svojih rokah izključno vso moč in oblast. Ne verjamemo pa, da bi gospodarstvo o preneslo takšen prisilni jopič. Zato je bolj verjetno, da bodo fašistične korporacije služile mestu dobrobiti skupnosti, za kar naj bi bile namenjene, v prvi vrsti le interesom podjetnika in kapitala, ne pa tudi delavstva in konsumentov. Upanje na kolikorotkoliko povoljno poslovanje korporacij bi le v tem slučaju bilo upravičeno, ako bi jim totalna država odstopila vsaj del svoje oblasti in bi Narodni korporacijski svet ne bil le posvetovalni organ, ampak gospodarsko zakonodajno telo. Toda tudi v tem slučaju bi vodstvo in zastopstvo stanovskih organizacij ne smelo biti od zgoraj diktirano, ampak bi ga morali člani iz sebe svobodno izbrati. Seveda bi fašizem s temi koncesijami tudi že samega sebe — likvidiral. Drin.

Na porušenih domovih

pri Sv. Juriju ob j. žel.

Sv. Jurij ob j. ž., 14. nov.

Katastrofa, ki je zadela okoliško občino v Sv. Juriju ob j. ž. zaradi plazov v Šibeniku, je med največjimi, kar jih je napisanih v kroniki našega kraja.

Iz trga vodi ob Kozarici, ki se tukaj izliva v Voglajno, lepa banovinska cesta v Kalobje. Na levi se vidijo razvaline gradu Rifnik, komaj četrt ure od trga pa se začneja med hribi soteska, v začetku katere leži vas Šibenik. Uprav v zadnjem času je bila zgrajena tukaj nova banovinska cesta. Vsled neprestanega deževja, ki je namočilo hrib na levi strani potoka, je začela pokati zemlja. Že v ponedeljek čez dan je bilo čuti v hribu močno bobnenje. Kmalu se je zemlja na več mestih razpočila in iz hriba je pritisnilo proti potoku. V dolžini kakih 200 m je odneslo banovinsko cesto proti dolini in z njo ves sosednji teren. V največjem strahu so bili v noči od ponedeljka na torek pri posestniku Lovrencu Kovaču. Istočasno ko je plaz pritisnil cesto, je začelo pokati tudi v hiši. Lov-

renc Kovač je železniški čuvaj v Prožinski vasi, v Šibeniku je pa že pred leti prevzel po svojih starših majhno posestevce. Redi samo eno kravo in enega prašička. Je poročen in ima štiri majhne otroke, najmanjši še ni star 3 mesece. Pri sebi ima pa tudi svojega brata in sestro. Ko je začela pokati hiša, je prevzel vse domače velik strah. Hitro so začeli pospravljati najpotrebnejše stvari, obleko in hrano, kar so spravili k sosednjemu posestniku Klajnsku. Ker je bila nevarnost, da se hiša podre, zato so jo morali sredi noči zapustiti. V hiši je ostala vsa oprava in razno orodje. Med 1. in 2. uro ponoči se je hiša med silnim ropotanjem in trščem res popolnoma porušila in pokopala pod seboj vsa hišna oprema. Katastrofa pa s tem še ni bila končana, temveč se je nadaljevala. Okrog 9 v torek zjutraj se je porušilo še gospodarsko poslopje. Zena Lovrenca Kovača, ki je ta prizor gledala skozi okno od sosedja, je ob tej priliki omedlela. Tudi gospodarsko poslopje je pokopalo pod seboj vse, kar se je v

njem nahajalo, razen krave in prašička, ki so ju že prejšnji večer spravili na varno. V torek čez dan je zemlja še vedno pritiskala v dolino, nagnila se je in razpokala tudi sosednja hiša posestnika Klajnska kakor tudi njegovo gospodarsko poslopje in če se ne bosta ta dva objekta porušila sama, ju bo treba vseeno podreti, ker nista več za rabo in so ju morali že večer izprazniti. Ljudje, ki so opazovali od blizu to naravno katastrofo, pripovedujejo, da je pri pomikanju plazu proti dolini, ko so se lomile velike skale in debela drevesa, pokalo, kakor bi streljali z velikimi topovi. Bil je res pravi sodni dan. Velik kompleks sveta z banovinsko cesto vred, obema hišama in gospodarskimi poslopiji ter posesti, je popolnoma uničen. Občina je uvedla prisilno delo. Pridne roke domačega prebivalstva so na delu, da preprečijo še večjo katastrofo. Bati se je, da se vsled plazu zajezi potok Kozarica, vsled česar bi bilo ogroženih zopet večje število posestnikov, ki imajo svoje domove in posestva ob potoku proti Kalobju.

Velika škoda po povodnji okrog sotočja Save in Krke

Brežice, 13. nov.

Največja nevarnost povodnji je danes minula, ker je Sava upadla za 60 cm. Najvišja je bila Sava večeraj proti večeru, ko je bila 420 m nad normalo. Ponoči je začela počasi vpadati, kljub temu je stanje Save danes še vedno 360 m nad normalo in so poplavljeni kraji večinoma še vedno pod vodo. Nasprotno pa Krka do danes še ni vidno upadla in se še vedno temno rjava vali naprej. Vas Mostec, ki je bila pri tej povodnji zopet najhujše prizadeta, in deloma tudi Trnje je še danes pod vodo. Po nekaterih hišah in gospodarskih poslopijih je voda stala nad 1 m visoko, tako da so morali ljudje večeraj zjutraj, ko se je privallila voda, izprazniti vse, kar se je v naglici dalo. Mnogo škode bo napravila voda po kleteh, v katere je vdrla, kjer je spravljen krompir in drugi pridelek, ki bodo marsikomu popolnoma uničeni. Nič manjša pa ne bo škoda po stanovanjih samih, kamor je voda nanesla razne nesnage in blata in razmočila stanovanja, da se sedaj pred zimo sploh ne bodo mogla posušiti in bo s tem ogroženo zdravstveno stanje ljudi, ki bodo morali prebivati v mokrih hišah. Velika škoda bo tudi po njivah in travnikih, ki so komaj nekoliko očiščeni od lanske katastrofalne povodnji. Se sedaj se vidi, ko je voda komaj malo upadla, da je zopet nanesla ogromne množine peska in kamenja na njive in travnike. Ponekod je odnesla veliko zemlje z njiv in celo posejano ozimino. Celotno pa se še ne da ugotoviti vsa škoda, ker je še večina zemlje pod vodo. Ljudstvo obupno gleda, kako mu vodni element uničuje leto za letom, in to vedno huje, trud in delo. Vsaka povodenj vedno bolj jasno dokazuje, da bo treba nujno misliti na regulacijo Save pri Brežicah, da se vsaj nekoliko omili katastrofe, ki zadevajo ubogo ljudstvo sedaj že leto za letom.

Povodnji na Hrvaškem

Zagreb, 13. nov.

Prebivalci zagrebških predmestij in okoliških vasi, ki meje na breg Save, so bili zadnje dni v velikem strahu zaradi vesti iz Slovenije, ki so govorile o velikem deževju in naraščanju Save ter njenih pritokov. Vendar so strokovnjaki obljubljali, da se

ni bati hudega, da se bo Sava dvignila le kvečjemu do 4 metre nad normalo. Strokovnjaki se to pot niso zmotili. Sava je pričela naraščati v ponedeljek zvečer in je naraščala zelo hitro. V torek je prišel vodostaj že skoraj do 4 m nad normalo, nato pa se je začelo padanje in se je vodostaj ustavil pri 3,52 m nad normalo. Mestni gradbeni urad je ukrenil potrebne varnostne naprave pred povodnjo in se je izkazalo, da so bile povsem na mestu. Sava pa se je kljub temu razlila čez bregove in poplavlila nekaj vasi, tako vas Drenje pri Brzovcu in Podsused. Pri znanem samoborskem železniškem mostu je stala Sava le 20 cm pod spodnjim robom mostu. V Podsusedu je Sava poplavlila precej hiš in napravila mnogo škode. Ka-

Ne enega, ampak dva pogrešajo

Kamnik, 14. novembra.

Usoda pogrešanega turista Jožeta Jezerška je še vedno negotova. V soboto dopoldne se je že odpravljala v planine ekspedicija, pa je nekdo prinesel na tajništvo SPD v Kamniku vest, da je pogrešani planinec v neki pastirski koči na Veliki planini in da se takoj naslednji dan vrne v dolino. V tem smislu je bilo poročano v torek v dnevnikih. Ta vest pa je temeljila na nespornosti, ker je neki planinec izjavil, da je videl Jezerška na Veliki planini, drugi pa je prišel z zadržilom, da je Jezeršek nameraval ostati kakih 10 dni v planinah, kar je baje sam izjavil.

Zato je danes vzbudila tem večjo skrb v Kamniku vest, da se Jezeršek ni vrnil in da poleg njega pogrešajo še 21 letno turistko Erno Čerincevo iz Strelške ulice v Ljubljani. Po poizvedovanjih se je zdaj res dogajalo, da je bila namenjena v planine večja družba, pa sta na koncu ostala samo imenovana dva, ki sta se kljub temu podala na pot, po kateri je nameravala iti vsa družba. Izbrali so si namreč dolgo in nelahko turo z Velike planine na Konja, Planjavo, Okrešelj in naprej na Krvavec. Oba turista sta bila dobro oskrbljena z živžem, nista pa imela s seboj vrvi, ki je v takem času nujno potrebna na tej poti. Prepričana sta bila, da je pot prav tako kakor v poletju, saj je ta čas vladalo v planinah najkrajše vreme brez najmanjše sence oblaka, doline pa je pokrivala gosta megla.

kor pravijo zadnja poročila, se povodnji v večjem obsegu ni bati.

Iz Banjaluke poročajo, da je v Bosanski Krajini deževalo neprenehoma tri dni. Reka Vrbas je pri Banjaluki narasla na 3,50 m nad normalo. Podivjana reka je odnesla pontonski most, ki so ga zgradili po lanski povodnji, katere je porušila betonski most, in se mora tako promet iz enega dela mesta v drugega vršiti čez dva mostova, ki sta po 6 km oddaljena iz središča mesta. Prekiniti so morali tudi graditev novega betonskega mostu.

Iz Petrinje poročajo, da zaradi deževja zadnjih dni stalno narašča Kolpa, ki je dosegla že 4,80 m nad normalo. Če bo deževalo še naprej, se je bati katastrofe.

Tudi iz hrvatskega Podravja prihajajo poročila o stalnem naraščanju Drave, ki je na nekaterih mestih že preplavila precejšnje komplekse travnikov in njiv.

Neki Jezerškov prijatelj se je večeraj podal na Veliko planino, kjer je zvedel, da sta oba turista res šla proti Konju in da se nista vrnila na Veliko planino. Gotovo je tedaj, da ste v začetku lahko hitro napredovala po poti preko Konja in Presedlaja, težko pa je verjetno, da sta prvi dan prišla že čez Planjavo na Sedlo.

Poizvedovanje je bilo v začetku oteženo, ker so iskali samo enega pogrešanega turista. Zdj sklepajo, da sta se podala h Kocbekovi koči na Koroško, kjer ju je morda zadržala nastopivša megla in pozneje sneg. Edina možnost, da sta še pri življenju, je nade, da sta ostala na Korošici, od koder ne moreta po novozapadlem snegu naprej. Podružnica SPD je zato takoj danes zjutraj odposlala na Veliko planino ekspedicijo, ki bo šla na Koroško in pogledala naokrog po poti. Morda se ji posreči odkriti kako sled, čeprav je v planinah zapadlo precej snega. V Kamniku so v velikih skrbah za usodo obeh planincev. Ekspedicija se bo vrnila šele v petek zvečer, dal Bog, da z dobrimi vestmi.

Jakac med belgrajskimi Slovenci

Belgrad, 13. novembra.

V Belgradu se mudi že od konca okt. akademski slikar G. Božidar Jakac. Ves ta čas je gost na dvoru na Dedinjah, kjer je dobil več portretnih naročil od najvišjih osebnosti. Kakor smo zvedeli, odpotuje umetnik proti koncu tega meseca iz Belgrada v Zagreb, kjer bo portretiral zagrebškega nadškofa dr. Bauerja in nadškofa koadjutorja dr. Štepinca.

Belgrajski Slovenci se zaradi ponovnega visokega odlikovanja našega Jakca čutimo zelo počaščeni. V množici poplav slik Nj. Vel. kralja Petra II. se prijetno odraža Jakčev portret našega mladega vladarja. V tukajšnjih knjigarnah je veliko povpraševanje po tem portretu, žal pa, da ga ni nikjer več dobiti.

G. Jakac pride večkrat med nas in pokramljamo o belgrajskih Slovencih. Jakac ima mnogo znancev med nami. Iz Ljubljane ima več prijateljev — likovnih umetnikov, med njimi Lojzeta Dolinarja in svojega mladostnega prijatelja Čarga, katerega slike so zelo priljubljene med belgr. Slovenci.

Ob 15 letnici gimnazije - v Murski Soboti

Veliko veselja in zabave smo imeli v prvem razredu. Kmalu po otvoritvi gimnazije se je otvorila tudi meščanska šola. Dve šoli v istem poslopju. To vam je bilo boja pozimi! Če meščanarove nismo mogli pregnati s kepami, smo pa pograbili metle in druge stvari in smo jih naglani v razred in jih klicali na »korajžo«. S takimi zmagami so bili zadovoljni tudi naši predstojniki, čeprav nam tega niso priznali. Mi Krožani smo vodstvo »terorizirali«. Hodili smo dnevno peš v šolo — dobrih 20 minut hoje. Spomladi, ko so bila lepa jutra, smo se navadno med potjo vlegli ali priredili kako drugo zabavo. Nalašč smo zamudili večkrat skoraj celo uro. Nekateri bolj boječi so seveda hoteli popihati, pa jih nismo pustili. Bilo nas je 14 — skoraj polovica razreda. Z razlago je moral gospod počakati. Opravičevali smo se, da nam je ura zaostala. Smejal se je profesor, pa tudi samim nam je silil smeh, kajti sami sebi nismo verjeli. Veliko zabave smo imeli z igrami vsako soboto popoldne.

Zdaj veseli, zdaj žalostni zaradi »pik«, smo dočakali konec prvega šolskega leta v slovenski gimnaziji. Največ smo imeli slovenščine in latinščine. Iz slovenščine nihče ni dobil prav dobrega reda. Sicer smo pisali nekateri nad polovico nalog prav dobro in tudi ustmeno smo odgovarjali, pa g. Bravko je rekel, da ne more nobenemu dati najboljšega reda, ker smo premalo materije predelali. Dne 28. junija smo imeli sklep. Dobili smo izpričevala. Trije so bili odličniki — Bejek, sedaj kaplan v Crensoveh, Hidič (ki je po prvem razredu izstopil) in Križmanič Marica, sedaj uradnica v Celju. Zanimivo je, da je Bejek šel v drugem šolskem letu

Josip Elsner - 70 letnik

Ne bo mu všeč, ko bo to-le čital. Skromen, kakor je, bo morda celo nekoliko užaljen, če se ga ob visokem življenjskem jubileju javno spominjamo. A ne storimo tega iz drugega namena, ko iz iskrene hvaležnosti do moza, ki je vse življenje izžareval dobroto in pri vsem svojem zaslužnem življenju hotel le eno: Ostati neviden in čim dalje od posvetne hvale! Storiimo pa to tudi zato, da se v kremenitem značaju in možu-poštenjaku ogledamo ter ob njem za plemenitost življenja vnamemo.

Sedemdeset let živeti in trpeti, pa kljub temu ohraniti vso življenjsko čilost in delavljivost, to je milost, ki jo Bog deli pač le izbrancem. In tak je naš slavljencec, g. Josip Elsner, vpok. pisarniški ravnatelj fin. ravnateljstva. Visoko vzravnane ga srečavaš, a ne na brezskrbnem sprehodu, temveč vedno zaposlenega, polnega skrbi, zdaj za Vzajemno zavarovalnico, pa spet za Vincencijevo konferenco, ne v najzadnji meri pa za svetišče Male Terezike na Kodeljevem.

Slavljenec kot mož in oče! Že nad 40 let živita Josip in Antonija roj. Podboršek, vzorno zakonsko življenje, bogato skrb in trpljenja, a tudi polno zadoščenja. Saj ju je ljubi Bog obdaril kar s 17 otroki, od katerih jih danes živi še 11. Za vso to številno družino je naš slavljencec v polni meri skrbel. Koliko je bilo tu trpkih dni, a v veri v božjo pomoč zasidrano očetovsko srce je našlo vedno pot v boljše. In tako lahko gleda danes slavljencec na svojo deco s ponosom. Saj so vsi oskrbljeni in so si mnogi izmed njih ustvarili že lastna topla ognjišča.

Slavljenec v javni službi! Kdo izmed starejših Ljubljančanov ga ne pozna z davčne administracije ali pozneje kot pisarniškega ravnatelja na fin. ravnateljstvu! To ni bil uradni okosteneli paragrafski oblik, temveč mož, ki se je zavedal, da mora službeno dolžnost družiti z obzirno prizanesljivostjo in človeškim razumevanjem ljudskih tegob. Njegov nasvet je bil vedno kot beseda prijatelja, pa naj je prišel k njemu kdorkoli.

Neprecenljiva je pa njegovo sodelovanje pri našem domačem zavarovalnem zavodu pri Vzajemni zavarovalnici v Ljubljani. Kmalu po njeni ustanovitvi je postal član nadzorstva in ravnateljstva in tam ga kot predsednika vidimo še danes. Kdor pozna težkoče, s katerimi se je mlad slovenski zavod moral ob svojem rojstvu boriti, ta mora priznati, da so imeli njegovi prvi vodilni moške začuda mnogo odločnosti, a med njimi je bil naš slavljencec eden izmed najiniciativnejših. Nešteto za razvoj Vzajemne zavarovalnice odločilnih sklepov in ukrepov je delo ali pobuda našega slavljenca. In tudi sedanjí čas, poln mnogokrat nesolidnih konkurenčnih borb, gleda v slavljenca moza, sprejemljivega za vse, kar zahteva razvoj te naše domače ustanove.

Kaj naj povemo o njegovem delu v Mostah pri Ljubljani, kjer stoji slavljenčeva hišica, polna domačnosti? Kot simbol se nam vidi, da si je izbral za domovanje oni del Ljubljane, kjer je polno revščine in kjer je potreba po krščanski ljubezni tako velika. In slavljenec to razume ter vse gori za plemenita stremeljenja Vincencijevih konferenc. Prav posebno pa mu je pri srcu zapuščena mladina. On, ki je sam dal življenje tolikim, pač najbolje ve, kako nesrečen je otrok, ki v najnežnejših letih ne čuti topline materinega srca in ne bdi nad njim očetovsko-skrbna strogost. Kaj je tedaj bolj umljivo, kot da vidimo slavljenca med poztrovalnimi podporniki idealov sv. Janeza Boska. Mladinski dom na Kodeljevem in zlasti bodoče svetišče sv. Male Terezike sta prav radi tega slavljenca posebno pri srcu. Hvala mu in Bog povrni!

Slovenci v Zagrebu

Žalni spomin Nj. Vel. viteškemu kralju Aleksandru I. - Slovo g. Janeza Hladnika, duhovnika za Slovence v Zagrebu

Zagreb, 12. novembra.

V nedeljo, 11. nov. je priredilo Slomškovo prosvetno društvo v Jeronimski dvorani žalni spomin Nj. Vel. viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju. Najprej je pevski zbor pod vodstvom g. Jagodica lepo odpeel državno himno, nato pa je stopil na oder akademik g. S. in v prelepem govoru očrtal življenjsko pot in veličino pokojnega vladarja Aleksandra I. Zedinitelja, ki je pred mesecem postal žrtve podlih sovražnikov naše države. Govornik je opisal vse veliko delo in pomen, ki ga je rodilo prizadevanje našega rajnega vladarja za Jugoslavijo, in mu na koncu vzklilnik trikrat »Slava!«, kar so ponovili vsi poslušalci, ki jih je bila nabita Jeronimska dvorana. Na odru je bila s črnim okrašena kraljeva podoba, ki je pred njo gorela lučka, ob straneh pa sta jo krasila dva aspiragusa.

Nato so igralci dramatičnega odseka Slomškovega društva odigrali Finžgarjevo »Našo kri«, ki je bila prav primerna za to priliko. Vsi igralci so se močno potrudili in se jim je trud tudi obnesel, da so bili gledalci z igro izredno zadovoljni. Lepo so bile poudarjene značilnosti našega slovenskega značaja, ki v tujini tako rad obledi in se zabriše. Vsi igralci in prireditelji zaslužijo pohvalo. Le tako naprej in kmalu nam pokažite zopet kaj novega, lepega!

Med prvim odmorom je stopil pred zaveso dosedanjí dušni pastir zagrebških Slovencev g. Janez Hladnik in se v lepem govoru poslovlil od svojih vernikov, za katere je skrbel ravno leto dni: od sv. Martina 1933 do sv. Martina 1934. Vsem je priporočil, naj se zvesto oklepajo cerkve sv. Roka in naj se udeležujejo službe božje ter da naj ohranijo edinstvo in ljubezen, ki jih bosta krepili in podpirali skozi težke življenjske boje. Njegove iskrene besede so segle v

Perion

pralni prašek in »Hubertus« mlio sta kvaliteta domača izdelka slovenske tvornice. Vaše perilo bo ostalo trepčno in dolgo ohranjeno.

Svoji k svojim!

celo šolsko leto. V torek, 27. oktobra smo šli prvič v šolo z nekim strahom. Ulice so bile polne dijaštva, nihče se ni zmenil za nas. Šli smo v drugo nadstropje in gledali, nad katerimi vrati je napis VII. Nad vse pričakovanje lepo so nas dijaki sprejeli. Naproti so nam šli in nam klicali dobrodoščilo. To nas je pomirilo. Nikdar nam sošolci niso dali čutili, da smo »tujci« in da nas loči z večino tudi svetovni nazor. Po potrebi so nas celo izgovarjali in se potegovali za nas. Tudi profesorji so potrpežljivo z nami obzirno. Le profesor g. B. nas je parkrat užalostil, ko nam je delil »Vogrec, šiškošec« in podobno. Pa ko smo spoznali, da tudi pri drugih izrazov ne izbira, smo se potolažili in celo veselili smo se njegove ure. Izdelali smo v sedmem razredu vsi štirje in tudi v osemem brez večjih težav. V soboto, 18. junija 1927 vsa delala dva maturo, druga dva pa v ponedeljek. Izdelali smo vsi štirje in si oddahnili, da je gimnazija za nami. Izmed nas štirih sta pa bila le dva, ki sta začela prvo gimnazijo v Soboti, in sicer oba iz Kroga, druga dva sta prišla v Sobotu šele v drugi razred. Maturirali so: Bejek, zdaj kaplan, Ferencič, sedanjí uradnik na banovini v Ljubljani, Horvat, ki še ni v službi, in pokojni bogoslovec Jože Kuzma, ki smo ga zakopali v Bogojini 18. oktobra 1931. V prvi razred v Soboti se nas je vpisalo 30 Prekmurcev, maturirala sta 1927 na gimnaziji le dva. Vrnili smo se v Sobotu, kjer so nam bivši profesorji in prijatelji priredili banket.

Tako smo živeli mi, ki smo začeli prvo slovensko šolo v Prekmurju. Večkrat smo bili v Ljubljani lačni kot sili, pa zdravi smo bili vseeno. Ko sem se pozneje kje sešel s sošolci iz meščanske šole, so vsi izjavljali, da zelo, zelo obžalujejo, da niso šli v gimnazijo in bili tako nespametni, da so nasedi tistim, ki so usrameno agitirali proti gimnaziji. (Dalje.)

Liubljanske vesti:

Stanovanjske odpovedi sredi gospodarske stiske

Ljubljana, 14. nov.

Od septembra do 13. oktobra letos je bilo pri okrajnem sodišču v Ljubljani podanih 135 stanovanjskih odpovedi, od okt. pa do danes 128. Splošen pregled podaja prav stazkovo sliko o gospodarskih in socialnih stiskah vseh ljubljanskih slojev, poklicev in stanov, ki žive v mestu kot stanovanjski najemniki. Hišni gospodarji v največjem številu odpovedujejo mala stanovanja slabše situiranim ljudem, ki se bore za vsakdanji obstanek, tako delavcem, nižjim državnim in privatnim nameščencem. Zelo so se pomnožile odpovedi raznih trgovskih in obrtniških lokalov. Ze sedaj v novembru je podanih za februarjski selitveni rok 25 odpovedi, ki se v prvi vrsti sicer nanašajo na velika, komfortna stanovanja, pa med njimi je tudi 10 odpovedi lokalov iz razloga, da najemniki, to je obrtniki in trgovci ne morejo več zmagovati najemnin in da so z najemninami v zastanku. Prav poučna in zanimiva je odpoved, ki jo je podala neka mala trgovka. Odpovedujem gospodarju lokal z utemeljitvijo:

»Trgovina mi ne nese toliko, da bi mogla skromno živeti in najemnino plačevati, zato trgovino opustim.« — Mnogi hišni lastniki navajajo kot razlog odpovedi: »Za lokal ni plačal že 9 mesecev! Ne plača najemnine

in se nič ne zmeni.« — So tudi pogoste odpovedi: »Zaradi nemira in prepira v hiši.« Neki stranki pa je gospodar odpovedal, češ: »Ne prizna nove najemnine.«

Za novembrski selitveni termin je bilo oktobra podanih še 25 odpovedi, za december že 63, za januar 4, za februar 25 in za maj prihodnjega leta 1. Takoj se je moralo oktobra izseliti prav mnogo strank. Mnoge stranke so ugovarjale proti sodni odpovedi ter je razpisanih več ustnih razprav, ki bodo podale žalostno sliko o mestnih socialnih razmerah.

Za novembrski selitveni rok so splošno računali, da se bo razvilo pravo preseljevanje strank. Bilo je pač nekaj večjih selitev, druge pa so bile opravljene kar pod roko. Gmotno šibkejša družina pač skušajo s svojim delom izvršiti selitev. Večje stranke se zlasti obračajo na kaznjence in brezposelne. Ljubljanski postreški se splošno pritožujejo, da so v novembru s selitvijo slabo odrezali. Bogatejši ljudje bi se morali pač v prvi vrsti ozirati na ljubljanske postreške, ki so za prenašanje dragocene pohljave in drugih dragocenosti pravi strokovnjaki in sami jamčijo za vse poškodbe, in pri preseljevanju nastale škode. Jamčijo tudi za to, če izginejo kake dragocenosti. V tem pogledu niso drugi, ki priložnostno izvršujejo selitve, sposobni jamstva.

Predavanje g. Fr. Tersegla v Ljubljanskem klubu

Ljubljanski klub je lani priredil serijo zelo uspešnih predavanj najboljših naših kulturnih delavcev. Ta predavanja, ki jih je deloma spoznavala tudi širša javnost, so obravnavala najbolj aktualna vprašanja iz sodobnega miselnega sveta. Letošnjo sezono je otvoril predsednik kluba dr. Windischer s predavanjem univ. prof. dr. Osvalda, o katerem smo že poročali, v torek, 15. t. m. pa je bil na vrsti urednik g. Franc Tersegla, ki je sedaj na dopustu, pa ga je uporabil za obsežno študijo o temi: »Novo paganstvo — značilen pojav naše dobe«. Predavanje v klubu je bilo do skrajnosti precizen ekscerpt njegove študije. Večera se je udeležilo izredno veliko število poslušalcev, ki so napolnili društvene prostore. Predsednik kluba dr. Fran Windischer je izrazil veselje, da more zopet pozdraviti takega misleca in govornika, kakor je g. Franc Tersegla, posebej pa je še pozdravil od naravo iz avstrijskega glavnega konzula Orsini-Rosenberga, francoskega konzula Remeranda, češkoslovaškega konzula ing. Ševčika, univ. profesorje dr. Bilimoviča, dr. Osvalda, dr. Rebeke in še druge odličnjake. V svojem pičlo uro trajajočem predavanju je g. Franc Tersegla ostro analiziral sodobno pojavo paganstva, kakor ga ustvarjajo smeri raznih fašizmov ter z njimi v borbi na življenje in smrt nahajajočega se socializma, s tem vred pa tudi razne filozofske šole sodobnih mislecev, ki radi prekoračijo mejo med duhom in telesom in dajejo slednjemu več prednosti, nekateri pa celo postavljajo mesto Boga in duha osebnost tega ali onega »voditelja« kot boga na zemlji. Predavatelj je tudi orisal paganizem, kakor so ga pripravljali Nietzsche in drugi ter je zlasti pokazal filozofijo italijanskega fašističnega ideologa Evola. G. Tersegla je predložil ta pokret kot naravno reakcijo zemeljskih sil na racionalizem humanizma, liberalizma in socializma ter končal z onimi, ki so postavili za princip vesoljstva seksus. Predavanje je napravilo na vse poslušalstvo globok vtis in je izzvalo navdušen aplavz. Predsednik dr. Windischer se je predavatelju zahvalil posebno toplo, poudarjajoč, da je predavatelj dosedaj še vedno presenetil svoje poslušalce, s tem svojim novim nastopom v »Ljubljanskem klubu« pa je posekal vse prejšnje svoje rekorde po globlini in izčrpnosti zasnovane veleskrajne teme, ki nam je odprla globok vpogled v veliko revolucijo naše dobe ter nam jo pokazala ne samo z negativne strani njenih zablod, ampak tudi z njenih pozitivnih strani, ki ustvarjajo predpogoje prepovedi Evrope. Predavanje bo priobčeno v eni naših revij. — ar.

★

○ Brezposelne legitimacije za v Ljubljano pristojne in stalno v Ljubljani bivačje bo mestni socialno politični urad izdajal od 15. t. m. naprej.

Kulturni obzornik

Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo

Z žalnim robom ob naši splošni narodni žalosti in s posvetilom manom velikega Gospodarja je izšla te dni pod uredništvom dr. J. Mala najnovejša številka »Glasnika Muzejskega društva za Slovenijo«. Zadnji letniki te naše brez dvoma najtehtnejše in najodličnejše domoznanske publikacije so občinstvo že kar navadili, da vsak novi zvezek pričakuje kot važen dogodek v našem slovenskem kulturnem življenju. Tudi pričujoči, celih 8 tiskovnih pol obsegajoči snopč nas v tem oziru ni prevareal. Predvsem je tu omeniti razpravo dr. Ložarja, ki je ob priliki newyorške dražbe mecklenburške zbirke, katere neznatnejši del je prišel kot dar v ljubljanski muzej, načel celotni problem predzgodovine naših krajev, kakor se kaže v preostalih tavnih spomenikih. Kot umetnostnega zgodovinarja ga zanima predvsem oblika, ki mu je nosilec važnih spoznanj in ki vzporedno s pisanimi sporočili razjasnjuje tudi razdelitev politične, gospodarske in kulturne moči in veljave po naših pokrajinah v tej davni, precej nejasni dobi. Obsežna in temeljita študija bo brez dvoma dala pobudo za nadaljnje raziskave ter tako poživila slovenstvo o naši prazgodovini, ki je nekoč bilo tako živahno, a je zadnji čas kar nekam ohromelo.

Kakor je predzadnji »Glasnik« posvetil daljšo razpravo dogodkom Ljubljane v letu

1848, tako tudi pričujoči letnik posveča Ljubljani kar tri članke. Egon Baumgartner obravnava v temeljiti razpravi doslej tako temno vprašanje ljubljanske kovnice v XIII. stoletju. Z izrednim numizmatičnim poznanjem vseh podatkov in celotnega ohranjenega gradiva za sleduje avtor početke in vzore ljubljanske kovnice. Pridejani številni kliseji pa — kakor pri Ložarjevi razpravi — ponazorjujejo in olajšujejo razumevanje teksta.

Dr. R. Andrejka obravnava vprašanje Cojzovih vrtov, kojih lokalizacija je bila — kljub temu, da nas od dobe Vodnikovega in Kopitarjevega mecena ne loči bogve kolikšna časovna razdalja — mnogim poznejšim pisateljem nejasna in so nekateri mislili na opek pas vrta ob tako zvanem Cojzovem grabnu. Na osnovi listin, sodnih zapisikov, deželne deske in katarskih map je avtor dognal meje obsežnih Cojzovih vrtov, ki so se raztezali vzhodno od današnje Bleiweisove ceste v sektorju med Nunsko ulico in Rimski cesto. Isti avtor ugotavlja tudi Cojzove fajančne delavnice v Gradišču (Mundova hiša ob Rimski cesti), ki jih je za Cojzom samostojno vodil njegov nameščene Alborghetti, dokler niso pod lastništvom bratov Wasser ok. l. 1832 prenehale obratovati.

Prof. dr. Jos. Turk obravnava več pisem papeža Klemenca VIII. iz leta 1601/02, ki zadevajo podelitev blejskega okrsništva briksenških škofov in ki so zanimiv dokument iz dobe, ko je veljalo načelo *cujus regio illius et eligio*.

V rubriki »Slovenstvo« opozarjajo razni referenti na najnovejša dela, ki so pomembna za spoznavanje naše arheologije, zgodovine in umetnosti, v »Društvenem vestniku« pa je objavljena reorganizacija društva, ki mu je, po formiranju prirodoslovne sekcije v posebno

Tovarna „SOKO“ oblek

obratuje z domačim kapitalom, zaposluje domače delavstvo in domače uradništvo. Imamo svojo ovčjo farmo in izdelujemo plašče in obleke iz prave domače volne! — Smo nasprotniki vsakega frazarenja in se zatekamo raje k dejanjem.

Zato bomo prodajali od 11. do 24. t. m. novo dospele moške hurbus plašče, vseh velikosti, po Din 235—, Din 255—, Din 270—, Din 286—.

Vabimo tudi cenj. dame, da si ogledajo naše damske plašče, gospode pa opozarjamo na naše specialne sportne obleke. — Dovoljujemo si Vas opozoriti, da pri naročanju daril za svojo deco Miklavžu ne pozabite, da Vam lahko postrežemo z dobrimi in cenenimi otroškimi plaščki in oblekami. — Veselilo nas bo, ako nas boste posetili in se prepričali, da vse to, kar govorimo in pišemo, niso prazne besede, s katerimi naj bi Vas zbegali in Vam morda prodali nekaj črnega za belo. Prost ogled in kritika.

Zastopstvo „SOKO“ oblek za Slovenijo: IVAN KOS

Prodajalne »SOKO« oblek: Ljubljana: Sv. Petra cesta 23, Celovška cesta 63. - Kranj: Glavni trg 102. Otvorimo 15. novembra: Maribor: Anton Poš, Aleksandrova c. 27. - Celje: Fišer in drug, Kralja Petra c. 22.

Mariborske vesti:

Zanimivi odmevi velike afere

17.000 oškodovanih za 30 milijonov terjatev in 9 milijonov škode
Pred končno likvidacijo alere Kmetijske eksportne zadruge

Maribor, 14. nov.

Kratka vest o naroku za vpogled konkurznega računa, ki smo jo objavili v današnjem »Slovenecu«, je zopet vzbudila zanimanje za Kmetijsko eksportno zadruge ter razgibalo armado opeharjenih upnikov. Javnost, ki je iz vsega začetka z izvanrednim interesom spremljala potek afere, se sedaj zanima tudi za končne rezultate, ki jih je dognala preiskava in pa likvidacija premoženja Kmetijske eksportne zadruge. Voditelj Kmetijske eksportne zadruge v Mariboru so bili Kenda, Kristofič in Zunkovič. Prva dva sta se pri življenju ter se nahajata radi slične afere, ki sta jo izzvala v Zagrebu z zadruge »Edinost«, obsojena v zaporu, Zunkovič pa je še pred obsodbo v zaporu umrl. Kasacijsko sodišče je njuno sodbo v Zagrebu potrdilo in še povišalo kazen. Za svoje delovanje pri Kmetijski eksportni zadruzi v Mariboru se ni nista prejela plačila, četudi je sodišče že nekajkrat urgiralo prepeljavo obeh v Maribor k razpravi. Gotovo pa bo tudi obsodba v Mariboru prav znatna.

Skupno so voditelji Kmetijske eksportne zadruge napravili 9 milijonov Din škode na ljudskem premoženju. Zadruge samo so opeharili za 900.000 Din. Zapustili so končno 17.000 upnikov. Ko je prešlo premoženje zadruge v konkurz, se je prijavilo sodišču 4000 upnikov. Ti so prijavili 30 mi-

lijonov terjatev, sodišče pa jim je priznalo od tega samo 2.550.000 Din. Konkurnza masa je bila vnovčena za 1.900.000 Din. V maso je spadala trgovska hiša na Aleksandrovi cesti, ki jo je kupila tvrdka Pinter & LeNard za 860.000 Din, tiskarna v Gregorčičevi ulici, ki jo je kupil Lojze Strašnik za 220.000 Din, raznovrstna pisarniška oprema in okoli 900.000 Din terjatev. Od tega pa se je zamoglo izterjati samo 100.000 Din.

Posledica konkurza je bila cela vrsta tožb. Tožili so upniki in konkurzni upravitelji dolžnike. Od 4000 upnikov, ki so prijavili svoje terjatve, so mnogi zahtevali tudi izplačilo zavarovalnice. Vdilo se je 30 takih velikih odškodninskih pravn, ki so jih pa upniki vse izgubili. Razen tega pa je bilo še 300 pravn, ki jih je naperil konkurzni upravitelj napram dolžnikom zadruge ter je na ta način skušal izterjati dolžne svote.

Afera bo končno likvidirana z razdelitvijo konkurzne mase, ki bo izvršena v nekaj mesecih. Preje bodo se upniki morali odobriti razdelitni osnutek, ki predvideva, da dobe upniki I. in II. razreda (davkarji in uslužbenci zadruge) 100% terjatev, upniki III. razreda pa 43%. Spomin na to afero bo še gotovo dolgo ostal med našim ljudstvom kot ena najtemnejših točk v zgodovini našega gospodarstva.

□ Uradi se vselijo v carinsko pošto. Včeraj se je vršila v novem posloppu carinske pošte in kolodvorske carinarne komisija, ki si je ogledala vse prostore. Vselitev uradov se bo izvršila v najkrajšem času, ker so že prispela tozadevna navodila iz ministrstev. Kakor se nam sporoča z ozirom na našo tozadevno notico, ima novo poslopje tudi dimnike. Tudi še dosedaj niso stanovalci posebej obremenjeni a stroški za centralno kurjavo, ampak se jim bodo zaračunale normalne pristojbine.

□ Slutnja smrti. Redek slučaj slutnje smrti se je zgodil v Zikarjih. 63 letni krojač in posestnik Grajfonar Franc, ki je dalje časa polehal, je točno zaslučil čas smrti. Zjutraj se je lepo sam umil in sveže preoblekel v najboljšo obleko, češ, »da me ni treba drugim preoblačiti«, potem je dal poklicati spovednika ter je prejel sv. zakramente. Popoldne se je poslovlil od svojih domačih, nato pa mirno umrl.

□ Obmejna postojanka pod streho. Uradno poslopje Tujskoprometne zveze na meji v St. Ilju se naglo zida. V prihodnjem tednu bo zgrajba že pod streho.

□ Dobro delo usmiljenja. Večja učenka, ki se mora voziti vsak dan z železnico v mesto, proš dobra srca za zimski plašč. Naslov v naši upravi.

□ Pomlad v pozni jeseni. G. Dolinšek, znani drevesničar v Kamnici pri Mariboru, nam je poslal večji šopek zrelih rdečih jagod. Posamezni vrščki pa so bili še vsi v cvetju. Vidi se, da ima sonce v mariborski okolici še vedno razmeroma veliko moč kljub poznemu letnemu času.

□ Radi nesrečnega padca — dva v bolnišnico. V Košakih je obiral Ivan Štok na lestvi sivoč jabolka, spodaj pod njim pa je stal poštni poštarinik Krajnc Maki. Nenadoma pa se je Štoku lestva zamajala ter je padel z višine naravnost na krajnc. Padec je bil za oba usoden, ker sta dobila tako težke poškodbe, da so ju morali spraviti v bolnišnico.

□ V magdalenski cerkvi tatovi. V torek je obiskal magdalenski cerkev tat ter odnesel z oltarja lepo pregrinjalo. S plenom je izginil brez sledu.

□ Miklavžev in božični sejem. Iz tukajšnjih gospodarskih krogov prihaja pobuda, naj bi se v Mariboru po vzorec večjih inozemskih mest osnoval takozvani »Miklavžev in božični sejem«. S tem bi se nudila domačemu prebivalstvu priložnost, da si brez ogledovanja neštetihih izložb nabavi potrebščine, poleg tega pa bi bil tak živahen sejem velika tujskoprometna atrakcija.

□ Praktični učiteljski izpiti so se vršili te dni pod predeestvom ravnatelja Kadunca na mariborski učiteljski šoli. K izpitolu se je prijavilo 12 kandidatov, pri pismenih so padli trije, pri ustnem eden. Izdelali so: Erniša Jošip iz Prosenjakovec, Gobjkovič-Rudež Bronislava iz Berova (Macedonija), Jančič Vida iz Makovec, Majnik Marija iz Mule, Sadar Mirko iz Ojstrice, Sudar Gabrijel iz Slivnice pri Celju, Spendl Avgust iz Pinec pri Dol. Lendavi, in Velkar Marija iz Črne.

□ V evetu 17 let je pokosila bela žena dijakinjo Herto Inkret. Umrla je včeraj v mariborski bolnišnici. Truplo bodo prepeljali v Braslovče, kjer bo položeno k večnemu počitku.

□ Poročili so se v Mariboru: Rode Franc, ključavničar drž. železnice, in Leskošek Marija. — Zorčič Konrad, delavec, in Klamper Amalija. — Horvat Vincenc, sluga drž. žel., in Mesarič Elizabeta. — Anton Židana, zasebni uradnik, in Marija Müller. — Martin Hrašovec, trgovski nameščenee, in Angela Cigliar. — Novoporočencem obilje sreče in blagoslova!

□ Hranilnišča razstava pride tudi v Maribor. Sedaj je razstava v Ormožu, od koder se preseli v Maribor 1. decembra, ter bo odprta v sejni dvorani Mestne hranilnice do 10. decembra.

Samo en barometer v Ljubljani menda prav kaže, namreč tisti, ki ga imajo v kazini. Ta kaže namreč že precej časa na meglo in dež in sploh na slabo vreme; ljudje pa, ki hodijo na ta barometer gledat vreme, so vsled te napovedi kar vsi iz sebe. Nekaj časa so bili žalostni, danes pa že groze, da bodo tisti barometer razbili, če bo vedno tako slabo kazal.

Prirodoslovno društvo, ostalo v namenu, da pospešuje jugoslovansko, predvsem pa slovensko domoznanstvo v zgodovinskem in etnografskem oziru ter zgodovinske vede sploh. Zadnji »Glasnik« pravi, da se je društvo te naloge lotilo z vnuemo in uspehom, podpora in priznanje vse naše javnosti mu je zagotovljeno.

Knjige Cankarjeve družbe

Materialistična ideologija, ki tvori temelj marksizmu, je v kričnem nasprotju z našo miselnostjo. Socialno čuvstvanje in hotenje s tem osnovnim dejstvom nima nikakega opravka, zakaj čut za socialno solidarnost ljudi nikdar ni bil in tudi ne bo monopol nobene skupine ljudi, marveč vedno le socialno čutečega posameznika. Ako si marksisti lastijo monopol na socialno čuvstvanje, je to prav takšna uzurpacija kakor katerakoli druga. Ako pa more katerakoli ideologija vplivati na človeka v socialnem pogledu, je to nedvomno vse prej Kristusov nauk kot materialistični svetovni nazor.

Zaradi teh osnovnih razlik odklanjamo tudi knjige Cankarjeve družbe, ki širijo materialistično ideologijo marksizma.

Koledar Cankarjeve družbe nam je priča, kako malo more pomeniti za našega človeka propaganda socialne misli, kot si jo naši marksisti predstavljajo. Razen enega skromnega prispevka (Ivan Vuk: Na obisku pri mogočnih robotih, v katerem opisuje plavže težke železne industrije na Jese-nicah), ne vsebuje Koledar nobenega prispevka, ki bi mogel neposredno zajeti našega človeka in naše razmere. Zato pa je Koledar natrpan s prevodi iz drugih jezikov in — tujih razmer. Kaj nam hoče povedati? Da se marksizem bori proti fašizmu in katolicizmu. To že davno vsi vemo. V ta namen je nemara Cankarjeva družba

izdala tudi »Splošno zgodovino socializma in socialnih bojev«, katere sta izšla od napovedanih 5 delov prva dva: Stari vek in Srednji vek. (Spisal Maks Beer.) Tretja knjiga, prevod sovjetskega romana »Pod severnim nebom« Pavla Nizovaja, je tako marksistično-idejno kakor literarno le povprečno dolo.

Veekakor je letošnji knjižni dar Cankarjeve družbe dokaz nesamoničnosti in absolutne importiranosti marksizma pri nas.

★

Pisma sv. Pavla. Pruska akademija znanosti (filozofsko-zgodovinski razred) je imela pod predsedstvom dr. phil. Heinricha Lüderisa v Berlinu sejo, pri kateri je med drugimi govoril dr. Hans Lietzmann o Chester-Beattyjevem papirusu, vsebujočem pisma sv. Pavla. Ta rokopiis iz okrog l. 200 nam posreduje jasno podobo razmer pri besedila Nove zaveze v 3. stol. S smotnim primerjanjem takšnih kodeksov in z izločitvijo posebnih načinov citiranja, je nastal egiptanski tekst 4. stol. Naloga sodobne kritike je, pregledati ta način izločevanja ter spraviti do veljave dragocene ostanke starejšega besedila.

Ivan Vuk: Po valovih Donave široke... Be-ležke iz popotnega dnevnika. Založba revije »Naša pota« v Ljubljani. — Brez pretenzij, a vendar, že zaradi popisane poti skozi Železna vrata od Belgrade do Radnjeva z romantičnimi krajinskimi posebnostmi, je ta popotni dnevnik dosti prijetno čtivo, dasi tvori le skromen prispevek k našemu čutopisnemu slovstvu. Nemarnost v jezikovnem pogledu pa je za potopis pri nas že skoraj obvezna. Knjižica, ki ima prikupno obliko, je opremljena z 19 slikami starih rimskih trdnjav in gradov, Smedereva, Železnih vrat, Trajanove ceste in drugih znamenitosti. Velja 16 Din.

Ves narod je med svati

Svatba, kakršne še ni bilo

Vsa Anglija se navdušeno pripravlja na poroko princa Jurija s princezino Marino

Vsa Anglija, še več, vsi deli sveta, kjer vlada angleški jezik, se pripravljajo na veliko družinsko slavnost, ko se bo poročil najmlajši sin angleškega kralja princ Jurij z lepo grško princezino Marino. To zanimanje angleškega sveta za prinčev poroko dokazuje, da doslej še noben angleški kralj, razen kraljice Viktorije, ni bil deležen takih simpatij vseh angleških državljanov, kakršnih je deležen sedaj vladajoči kralj Jurij V.

Prava poroka bo v westminstrski opatiji. K tej slavnosti je lord komornik izdal 6000 vstopnic. Zastopana bodo vsa imena obširne države, vsi uradi in dostojanstva. Vsi evropski in izvenevropski dvori pošljejo na svatbo svoje zastopnike. Mlada poročena bo po obredih anglikanske cerkve poročil nadškof canteburyški. Nato bo svatovski spreved v vsem sijaju v slovesni procesiji skozi londonske trge in ulice odšel v palačo Buckingham, kjer bo v zasebni kapeli po pravoslavnem nevestinem obredu ponovil poroko pravoslavni cerkveni dostojanstvenik.

Ta svatovski spreved bo nekaj posebnega. Tega spreveda bo lahko deležno vse ljudstvo. Spretni podjetniki so v bližini cerkve že začeli postavljati tribune, na katerih bodo prodajali prostore gledalcem po 2000 do 3000 Din. Drugi, ki imajo svoja stanovanja ob teh cestah, jih dajejo v najem za ta dan za 20 do 40 tisoč dinarjev. Seveda bo na stotisoče takih, ki si tega ne bodo mogli privoščiti, zato bodo gledali spreved zadaj za vojaškim špa-

lirjem. Pač pa bodo šolski otroci lahko stali v špalirju in od blizu gledali ta svatovski spreved. Ta dan na vsem ozemlju angleškega imperija šolskim otrokom ne bo treba v šolo.

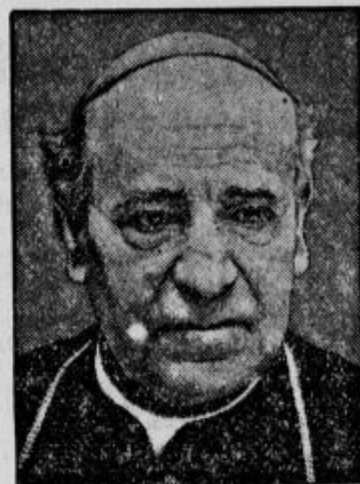
Svatovskega obeda pri dvorni mizi bo deležnih tisoč povabljenih gostov. Najeti so najboljši kuharji iz vse dežele, na stotine lakajev in postrežnic je nanovo sprejetih v službo. Lordu komorniku pa dela največ preglavice težko vprašanje, kako naj za to ogromno mizo posadi vse odlične goste, da ne bo nikjer zamere. Za Anglijo samo veljajo tiskana določila, ki natančno določajo, kje sme sedeti druga hčerka tega ali onega grofa in da ima visokoplemenita žena, ki se je poročila z navadnim meščanom, prednost pred ženo manjšega plemiča. Toda težave so, kako naj razvrste inozemske vladarje.

Koliko bo vsa slavnost veljala, to nikdar ne bo natančno znano. Da pa bo denarni promet v Londonu ogromen, to je jasno. Na stotisoče funtov bo stalo že nastanjenje uradnih in neuradnih udeležencev, njihova obleka in prehrana. Kaki zneski gredejo pri takih državnih obiskih, je razvidno iz tega, da je pokojni ruski car Nikolaj nekoč, ko je za dva dni prišel na obisk v grad Windsor, izdal 1500 zlatih funtov (kakega pol milijona dinarjev) samo za napolnjenje uslužbenecem. Splošno pa na angleškem dvoru velja sedaj navada, da tuji knez, ki pride v goste, razdeli na dan 50 funtov napolnjenega grajskega osebja.

Casopisje ima sedaj polne roke dela. Zenin in nevesta pred časopisnimi poročevalci in fotografi nista nikjer več varna. Londonski časopisni bralec danes najbrž bolj natančno ve, kaj vse bo srečna nevesta imela v svoji skrinji, kakor pa ona sama. Vaako jopico, katero princezinja Marina kupi v trgovini, časopisje že drugi dan obširno popiše. Tudi poročna darila so natančno popisana v časopisju. Poklicani in nepoklicani jima jih pošiljajo, čeprav je princezinja Marina izrečno prosila, da ne želi za poročno darilo nobenega luksuza, ampak le praktične stvari za gospodinjstvo.

Zenin vojvoda Kentki je javno naprosil vse »Jurijec« na Angleškem in Irskem, ki nosijo isto ime kakor on in ki po stari navadi ženinu pošiljajo svoje darove, naj mu ničesar ne darujejo, ampak da naj se namesto njega spominijo ubogih otrok, ali pa bolnišnic. Princ Jurij posebno priporoča, naj bi se ob tej priliki zbrala zbirka, da bi se zgradila nova bolnišnica sv. Jurija ob Hyde parku. Ta prinčeva prošnja je naletela na Angleškem na velik odziv. Danes je na Angleškem za to bolnišnico zbranih že več milijonov dinarjev. Prvi je daroval kakih 200.000 Din neki neznanec, ki svojega imena ni hotel sporočiti. Ko je to zvedela gospa Mayer Sassoon, je takoj izpolnila ček za 2000 funtov (pol milijona dinarjev) v ta namen.

Kakor je torej videti, se bo prinčeva svatba udeležila z vsem srcem vsa Anglija. To bo svatba, kakršne še ni bilo. Ves narod je med svati.

Papežev nuncij Ruiz y Flores, ki so ga mehiške oblasti zaprile, češ, da je nastopal proti novemu šolskemu sistemu v Mehiki, kateri je tako urejen, da bo vso mladino moralno pokvaril.

17. otroka krstil škof

Škof v francoski škofiji Lucan, msgr. Garnier, je te dni birmoval. Mudil se je ravno na nekem ribiškem otočju, ko je zvedel, da bodo prinesli h krstu 17. otroka ribiške družine. Škof je takoj sklenil, da bo otroka on krstil. Ta krt je postal velika cerkvena slovesnost, katere so se udeležili vsi otočani. K službi božji je prišlo 300 šolarjev, ki so med sv. mašo prepevali. Boter otroku je bil sam predsednik francoske republike, ki ga je zastopal župan. Na koncu je škof blagoslovil novorojenčkove sorodnike, stare starše, starše in vseh 16 bratcev in sestric, med katerimi jih sedem obiskuje katoliško šolo.

V katoliško vero prestopil

Iz Londona poročajo, da je tamkaj prestopil v katoliško vero znameniti angleški letalec lord Sempill, ki je 41 let star. Za seboj ima sijajno karijero. Leta 1918 in 1919 je bil delegat ravnateljstva v ministru za zračno plovo. Pozneje je dobil naročilo, naj na Japonskem organizira japonski zračni promet. Pozneje so ga povabili na Grško, naj reorganizira tamkajšnji zračni promet. Od leta 1928 je predsednik angleškega zrakoplovstva. Svoje simpatije za katoličanstvo je večkrat pokazal ter se je udeleževal katoliških manifestacij in jih z zraka pozdravljal.

Janičarska godba prepovedana

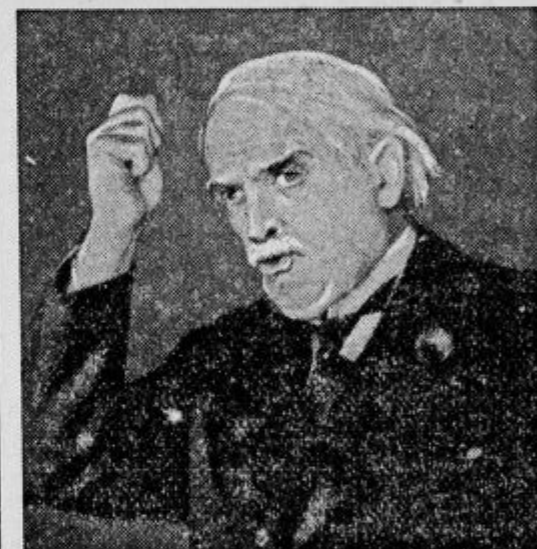
Turško notranje ministristvo je turškim radiopostajam prepovedalo oddajati staro turško godbo, predvsem godbo, kakršno so igrali janičarji pred svojim sultanom. Izvzete so le tiste točke iz stare turške glasbe, ki so narejene po evropskem načinu. Prepoved se opira na govor Kemal paše v parlamentu, ko je dejal, da je posebna kulturna naloga turškega naroda v tem, da modernizira turško godbo.

Drzen beg s Hudičevega otoka

Kakor znano, pošiljajo Francozi svoje zločince v kazensko kolonijo na tako zvani Hudičev otok ob obali francoske Gvajane v severnem delu Južne Afrike. Življenje tam je seveda strašno. Kdor se dobro obnaša, ima vsaj malo upanja, da bo kdaj oproščen in da bo zopet videl domače kraje. Toda večina teh nesrečnikov že poprej pomrje v hudem podnebnju. Zato se večkrat dogaja, da posamezniki tvegajo svoje življenje ter skušajo uiti iz tega pekla, ki po pravici nosi ime »Hudičev otok«.

Sedaj poročajo z angleškega otoka Trinidad, da je na nizozemski otok Aruba, ki spada v skupino otokov Holandske zahodne Indije, ob obali Južne Amerike, prišla skupina desetih francoskih kaznjencev, ki so se s ekrajno predrznim in fantastičnim begom rešili Hudičevega otoka. Za ta beg so se dolgo naskrival pripravljali, dokler niso pred dvema mesecema iztovlili deblo, ki so ga uporabili za čoln ter se z njim spustili na nevarno pot po morju v svobodo. Po strašnem trpljenju je deseterica srečno dospela na Arubo. Med potjo so doživeli begunci strašen vihar. Veliki valovi so zagrinjali čolnček in odnesli več beguncev, ki so žalostno utonili. Deseterica pa je srečno dospela do angleške kolonije Trinidad. Prišli so tja vsi izčrpani, razčepani in onemogli, tako, da so morali cel mesec ostati tam, da so si vsaj za silo opomogli.

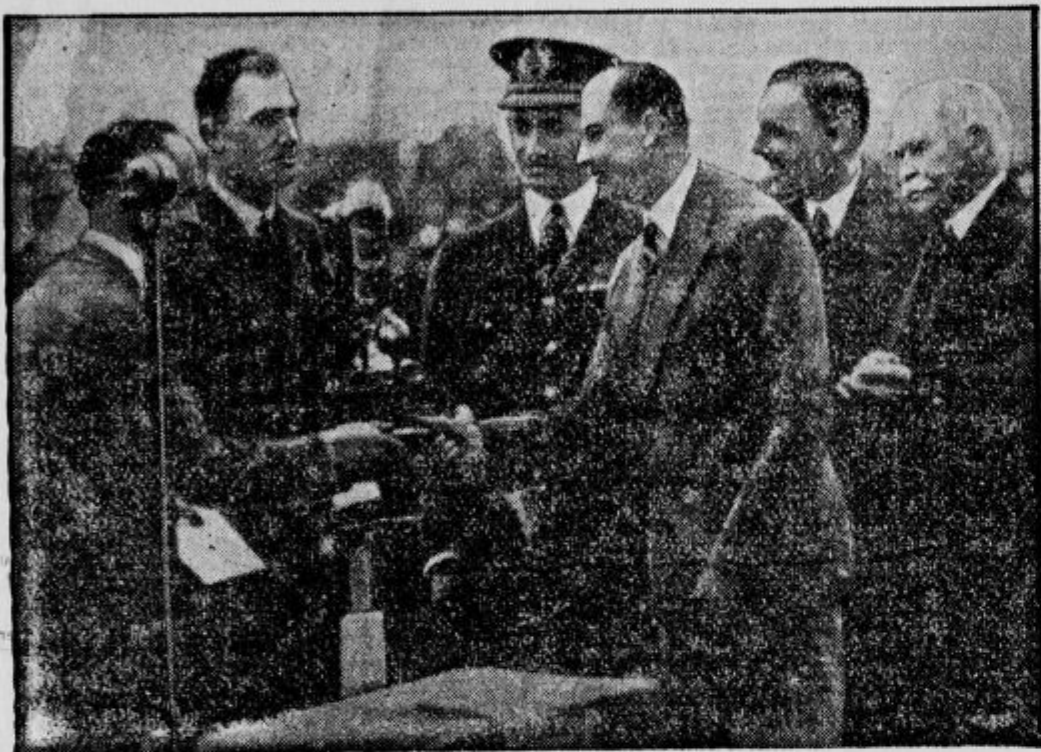
Angleži in Američani, ki žive v tamošnji angleški koloniji, so se začeli zanimati za usodo teh beguncev. Posebno jim je ugajalo to, da so begunci zmogli vse te hude telesne napore. V svojem »sportnem« navdušenju so Angleži in Američani začeli zbirati darove in zbrali so veliko vsoto denarja. Ta denar so izročili beguncem. Kaznjenci so si s tem denarjem kupili osem metrov dolgo jadrnico s pomožnim motorjem ter se preskrbeli z živim, vodo in obleko. Ko so odhajali s Trinidad, se je v luki zbrala vsa angleška in ameriška kolonija in se od ubeglih kaznjencev prisrčno poslovljala.

»Vojno vojni!« To je bila glavna misel govora bivšega angleškega ministrskega predsednika Lloydja Georgea, kateri je govoril, ko so odpirali razstavo vojnih slik v Londonu.

★

Žena: »Vse sem jaz prinesla v zakon. Kaj neki si ti poprej imel?«
Mož: »Dve reči.«
Žena: »Kateri neki?«
Mož: »Svoj mir in ključ od vežnih vrat.«

Vojvoda Gloucesterski, tretji sin angleškega kralja, izroča letalcema Scottu in Blacku častno darilo. Ob desni stoji mr. Robertson, župan mesta Melbourne v Avstraliji, ki je priredil tekmovalni let iz Anglije v Avstralijo in podaril častno nagrado.

Ob 50 letnici smrti
Alfreda Brehma

Oče živali

Pretresljiva tragedija velikega znanstvenika in pisatelja

preživljali cele mesece sreče in dela, toda tudi boleznin in trpljenja. Nemški baron Müller, ki je iz svojih sredstev vzdrževal to ekspedicijo, se je vrnil v Hartum in odtod v Evropo. Mladi Brehm pa je ostal v glavnem mestu Sudana. Iz Nemčije mu je baron Müller pošiljal denar, katerega pa Brehm ni dobil. Zato je začel v velike težave. Zadnje svoje vrednosti, celo svojo uro, je prodal, da je mogel kupiti smodnik in svinec, da bi izpolnil svojo zoološko zbirko.

Sredi tega pomanjkanja se je zavzel zanj novomenovani egiptovski generalni guverner v Sudanu. Ta mohamedanec je Brehmu brez obresti posodil večje zneske denarja, da je mladi učenjak mogel izpolniti svoje zbirke ter se nato vrniti v domovino. Brehm je nato v številnih člankih, debelih knjigah in predavanjih poročal o svojem popotovanju in o svojem opazovanju. Sledila so nova potovanja po Španiji, po spodnji Donavi, po Afriki in Sibiriji, na katerih je izpolnjeval svoje bogato zoološko znanje. Iz teh svojih znanstvenih potovanj je prinesel Brehm v domovino tako znanje, da se je mogel lotiti ogromnega dela in je napisal svoje sloveče delo »Življenje živali«, katero je prevedeno v vse kulturne jezike. To ogromno delo je prineslo Brehmu častni naslov »oče živali«.

Zal pa sloveči učenjak ni našel zaslužene sreče. Znanstvenik ni znal gospodariti. Težki udarci so ga zadevali. Ob rojstvu zadnjega sina mu je umrla ljubica žena. Ko je bil od vseh teh udarcev že skoraj strl, je iz Združenih držav Severne Amerike dobil povabilo, naj pride v Ameriko predavati. Ze se je pripravil na pot, tedaj pa mu je vseh pet njegovih otrok obbolelo za davico. Težkega srca se je odločil, da bo vendarle potoval, da bi mogel za svojo ljubljeno družino kaj zaslužiti in ji olajšati življenje. Komaj je stopil na ameriška tla, ga je že dohitelo sporočilo, da mu je umrl najljubši sin. To je močnega moža vsega pretreslo. Mehanično je opravljal svoja predavanja v Ameriki in potoval iz kraja v kraj. Ob Mississippiju ga je zgrabil malarija ter je dolgo časa bolan ležal. Ko je čez dolgo časa ozdravel, se je Alfred Brehm vrnil v Evropo kot zlomljen starec. Minilo je še nekaj mesecev. Tedaj je huda ledvična bolezen, katerega je mučila že več let, pokončala življenje še ne 55 let starega moža.

★

Sport. Desetletni deček je rekel teti, ko je dobil petega brata: »Ako pojde tako naprej, bomo imeli kmalu svoje lastno moštvo za žogobce.«

Dne 11. novembra je minilo 50 let, ko je umrl sloveči popievalec živali Alfred Brehm. Učenjak se je že iz mladih nog pečal z živalstvom. Ni bil star še 24 let, ko je že prvič dobil povabilo, naj se udeleži kot zoolog in preparator ekspedicije v Srednjo Afriko. Po dolgem oklevanju je njegov oče, ki je bil velik ljubitelj ptičev in protestantski pastor na Turinškem, dal svoje dovoljenje. Brehmov oče Ludovik Brehm je svojo ljubezen do živali prenesel na svoje otroke. Ze v zgodnji mladosti je svoje otroke jemal v gozdove in na polje. Pri tem so se otroci navadili spoznavati ptiče po petju in letu. Znali so najti vsako gnezdo ter po vsakem peresu spoznali, kateri ptič ga je zgubil. Tako je rastle mladi Alfred Brehm in z njim vred je rastle hrepenenje, spoznavati širni svet, živali divjine in puščave. Ko se mu je ponudila prilika, je z veseljem sprejel ponudbo in z očetovim dovoljenjem odšel v Afriko.

V čudovitih afriških gozdovih, v močvirjih in ob Nilovih vodah je Brehm začel svoje delovanje. Ob Nilu je potoval z ekspedicijo navzgor do skrajnih mej civilizacije ter nato v Libijsko puščavo. Popotniki so morali cele tedne trpeti najhujše pomanjkanje. Toda v kljub vsemu trpljenju je mladi Brehm porabil vsako uro počitka za znanstveno delo in za proučevanje živalskega življenja.

Za tem potovanjem je sledilo drugo potovanje ob Belem Nilu do Kordofana. Tu so popotniki

Poljska slavi svojo neodvisnost. Na obletnico poljske neodvisnosti je bila na varšavskem letališču velika parada, katere se je udeležil v svoji častni loži sam maršal Pileudski.

NARODNO GLEDALIŠČE

DRAMA (Začetek ob 20)
Četrtek, 15. novembra: *Orliš*, Red Četrtek.
Petek, 16. novembra: *Zaprto*.
Sobota, 17. novembra: *Bratje Karamazovi*. Izven. Znižane cene od 20 Din navdol.
Nedelja, 18. novembra ob 11: *Snegulčica*, Otroška predstava. Izven. Znižane cene od 20 Din navdol. — Ob 15: *Hlapci*. Izven. Znižane cene od 20 Din navdol. — Ob 20: *Glembajevi*. Izven. Znižane cene od 20 Din navdol.

OPERA (Začetek ob 20)
Četrtek, 15. novembra: *Zaprto*.
Petek, 16. novembra: *Traviata*, Red C.
Sobota, 17. novembra: *Hovaniščina*, Red B.
Nedelja, 18. novembra: *Mignon*, Premiera. Izven.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Četrtek, 15. novembra ob 20: *Idealen soprog*, Red B.
Petek, 16. novembra: *Zaprto*.
Sobota, 17. novembra ob 20: *Gugulnica*, Premiera. Bloki voljajo.

Naznanila

Ljubljana

1. Ljubljana. Drevo ob 20 vaja moškega zbora.
1. Nočno službo imajo lekarnice: mr. Sušnik, Marjtin trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 4, in mr. Bodinec, Rimska cesta 31.
1. Akademski odsek Jugoslovanske-češkoslovaške lige v Ljubljani naznanja svojemu članstvu, da bo od sedaj redni občni zbor v petek, dne 16. t. m. ob 18 v Kralju, 11. nadstropje. Prosimo zanesljive udeležbeli v medijih.

Ljudska univerza

Ponedeljek, 19. novembra ob 20 v dvorani Delavske zbornice predavanje univ. prof. dr. Radojčiča Nikolaj: *Zgodovinski lik viteškega kralja Aleksandra I. Zmisljca*.
Torek, 20. in četrtek, 22. novembra ob 19.15—20.00: socialno-gospodarski tečaj.
Sreda, 21., in petek, 23. novembra ob 19.15—20.00: tečaj: *Naša država*. — Tečaj se vrše na državni trgovski akademiji.

Maribor

1. Ljudska univerza. V petek je otvoritev zdravstvenega tedna v Ljudski univerzi. Prvo predavanje v večji skupini predavatelj bo imel dr. Vrečko, upravnik splošne bolnišnice, ki bo govoril o razvoju moderne zdravstva. Pojasnil bo zdravstvene razmere pri nas doma in povedal, kako smo na tem polju napredovali. V ponedeljek bo predaval dr. Bazala, docent univerze, o zdravstvu v medijih.
2. Zbirni koncert v spomin Kralja Aleksandra I. Zmisljca bo v torek ob 20 v frančiškanski cerkvi. Sodelujejo med drugim gr. Neralič, Živko, Sanein, virtuozinja Bradlova in koncertni organist Dugan iz Zagreba.

Poizvedovanja

Uboga mati je izgubila izposojeni denar, 300 Din. kd Domanč do tvrde Tivar v Selenburgovi ulici ter lepo prosi najditelja, naj prinese v upravo proti nagradi ali naj javi svoj naslov.

Radio

Programi Radio Ljubljana:

Četrtek, 15. novembra: 12.15 Plošče 12.50 Poročila 13.00 Čas, plošče 18.00 Smuška ura Ljubljanske zimsko-sportne podzveze 18.30 Radijski orkester 19.00 Srbohrvaščina (dr. Rupel) 19.30 Nacionalna ura: *Važnost združništva* 19.55 Jedilni list, program za petek 20.00 Pravna ura (dr. Knaflič) 20.30 Radijski orkester 21.30 Čas, poročila 21.50 Citre solo (g. Mezgolič), vmes plošče.

Drugi programi:

ČETRTEK, 15. novembra. *Belgrad*: 19.00 Plošče 20.30 Vokalni koncert 21.00 Orkester brezposelnih glasbenikov — *Dunaj*: 16.00 Radijski orkester 18.00 Klavirski kvintet 19.00 Vinska trgovca 20.00 Opereta *Viktorija in njen huzar*, Abraham 22.50 Operni duet 23.50 Jazz — *Budimpešta*: 19.05 Vokalni koncert 20.00 Veseloliga 22.10 Spominška slavnost za grofa Festeticsa 22.50 Cilganska glasba — *Milan-Trst*: 17.10 Komorna glasba 20.45 Opera *Sraka-tatica*, Rossini — *Rim-Bari*: 17.10 Trio in vokalni koncert 20.45 Orkestralni, violinski in vokalni koncert 22.15 Laha in plesna glasba — *Praga*: 19.35 Laga 20.05 Orkestralni in vokalni koncert — *Bratislava*: 19.30 Slovaške narodne na harmoniki — *Varkava*: 18.15 Beethoven: *Patetična sonata* 19.00 Laga *Gaspard Cassado* 20.00 Laha glasba in petje 21.00 Orkestralni in klavirski koncert 22.15 Plesna glasba — *Berlin*: 19.00 Zabavna glasba 20.10 Slike iz filmskih delavnice — *Köln*: 19.30 Klavirska glasba 21.00 Stuttgart — *Hamburg*: 20.10 Plesni večer — *Pratistava*: 19.15 Köln 20.10 Komedijska 21.25 Plesni večer — *Lipsko*: 18.30 Vojška godba 20.10 Berlin — *Köln*: 19.00 Zabavni koncert 20.15 Komorna glasba 21.00 Laga — *Frankfurt*: 19.05 Zabavni koncert 21.10 Ruská glasba — *Stuttgart*: 19.00 Dekle ob studencu 20.30 Orkestralni koncert 21.00 Človek brez domovine, radijska balada — *Monakovo*: 20.10 Drama *Martha Stuart*, Schiller — *Zürich*: 20.00 Sonate na braču 20.40 Laga *Strahovi*, Ibsen — *Strassburg*: 20.45 Prenos iz Italije: Opera *Sraka-tatica*.

Alja Rahmanova:

78

Zakoni v rdečem viharju

Dnevnik ruske tene

»Toda pri GPU-ju so rekli, da se je zgodilo v sporazumu z vseučiliščem« sem rekla; nisem se mogla zadržati.

»Res ne vem, prav ničesar ne vem,« je mrmral dekan in venomer drgnil debele roke.

»Morda ste tako ljubezni, da bi mi vprašali pri GPU, kaj je prav za prav na stvari, in potem bi rad vedel, če se bo univerza potegnila za me,« je rekel Otmar.

Dozdevalo se mi je, da je Otmar preveč miren, dekan preveč nebržen, dočim je v meni vse kipele.

»Jutri bom ves dan zaposlen, pujutrinjem imam tudi nekaj zborovanj, toda pojutrinjem bom polizvel pri GPR!«

»Medtem pa izgubljam čas! Vsak trenutek je za naju dragocen!« sem vzklila. »Saj morava biti v tridesetih dneh že v inozemstvu!«

Otmar me je potegnil za rokav in dekan me je skoro začudeno pogledal.

»Ne razumem, čemu se tako razburjate,« je nadaljeval; »popolnoma sem prepričan, da bo GPU preklicalo svojo zahtevo. Spomnite se samo primera s suplentom Sergejevem. Kakšen vrišč je nastal! Aretirali so ga, obsodili, skoro ustrelili in potem, po enem mesecu so ga izpustili in sedaj se sprejema po ulicah, ko da se ni ničesar zgodilo in mirno bere predavanja. Ali profesor Kornilov! Spomnite se, da so ga poslali v Sibirijo, in komaj mesec dni nato je spet mirno predaval pri nas. Pri njih je pač tak običaj: Danes izdajo povelje: zapreti, ustreliti, in jutri: izpustiti!« Smehljaj se

MALI OGLASI

V malih oglasih velja vsaka beseda Din 1.—; šentlovanjski oglasi Din 2.—. Najmanjši znesek za mali oglas Din 10.—. Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska 3 mm visoka petlinjska vrstica po Din 250. Za pisarne odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

Pridna služkinja

srednjih let, zmožna kuhe in vsakega dela pri gospodinjstvu, želi službo k poštenim družinam. Nastopi takoj. — Naslov: Terezija Leustig, Račica štev. 40, Loka pri Zid. mostu. (a)

Službo dobe

Brivskega pomočnika mladega, sprejemem takoj. Ivan Schweiger, Črnomelj. (b)

Samostojno kuharico

sprejememo za večji penzionat na severnem Jadranu. Nastop službe takoj. Reflektiramo samo na dobro izvežbane osebe, ki so bile že zaposlene v hotelih, odnosno večjih penzionatih. Prednost imajo one, ki imajo osebno pravico za vodstvo penzionata, odnosno vse po obrtnem zakonu predpisane pogoje. — Ponudbe s točnim opisom dosežanje zaposlitve, kakor tudi z navedbo minimalnih zahtevkov za delo v času sezone in delo po sezoni naj se pošljejo na oglasni oddelček »Slov.« pod šifro »Jadransko« št. 12906. (b)

Zastopnika

prvovrstnega, išče stara, dobro vpeljana tuzemska tovarna za Ljubljano ev. celo Slovenijo, ki je vpeljan pri trgovcih z galanterijskim blagom. Ponudbe upravi »Slovenca« pod št. 12980. (b)

Zasluzek

Novost

za vsako hišo v mestu in na deželi nudi potnikom (-cam) s 50% zaslužkom Lindič, Ljubljana, Dalmatinska 5. Vzorec stane samo 3 Din. (z)

Stanovanja

Postrežnico

30 do 40 let stara, ki zna dobro kuhati — sprejme za čez dan majhna družina. — Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Poštena dekleta« št. 12993. (b)

Postrežnica

dobi veliko prazno sobo za nekaj popoldanskih ur pomoči pri gospodinjstvu. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Poštena« štev. 13012. (s)

Denar

Telefon 38-10

Posredujem

denar na

branične knjižice

vseh denarnih zavodov Rudolfa Zore, Ljubljana, Gledališka ulica 12. (d)

Posojila

na vložne knjižice daje Slovenska banka, Ljubljana. Krekov trg 10

Družabnika tiskarja

z nekaj kapitala iščemo. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Sigurno« štev. 12996. (d)

Posedstva

Če avto svoj stari prodavatelj ali motorja bi znebil se rad, kupcev ti mnogo prižene Slovenec najmanjši inšerati

Pozor!

Naprodaj je več hiš, med katerimi se nahajata dve dobri gostilni. Naprodaj je tudi več vinskih sodov in odda se v najem lepa vinska klet. — Zraven je naprodaj več stavbnih parcel ob Dunajski cesti. Več se izve: Kopališče Jezica pri Ljubljani. (p)

Ključavn. delavnica

naprodaj ali se da v najem v strogem centru v Ljubljani. Naslov v upravi »Slovenca« št. 13011. (p)

Parcela

v najlepšem delu Bežigrada — tik projektirane nove ceste za pokopališčem — takoj naprodaj. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Ugodno« štev. 12992. (p)

Pozor!

Več gozdnih parcel in travnik naprodaj na prostovoljni dražbi dne 18. novembra t. l. ob pol 2 v gostilni Karol Jeršin, Rudnik. — Informacije: Rudnik št. 2. (p)

Prodajo

Droben oglas v »Slovenca« posestvo ti hitro prodaja; če že ne z gotovim denarjem, pač kupca ti s knjižico da.

Namočeno polenovko

zopet dobite vsak petek pri I. Buzzolini, za škofijo. (l)

Železne postelje

vseh vrst, železne nočne omarice, mreže za postelje v lesenih in železnih okvirjih dobavljajo in popravljajo naenave Strgulc Pavel, Gosposvetska c 13 (Kolizej), Ljubljana. (ll)

Zdrav, odbran

krompir

oddaja — dokler zaloga po 50 Din 100 kg vsako količino

tvrdka A. Volk, Ljubljana, Resljeva cesta št. 24

Mi smo cenejši!

Naše preproge vseh vrst (sede, blazine za pohištvo, stoli, liti, vasa bodo npr. pri čale da mammo boljšo kvaliteto za užitje ceno.

„CILIM“

Pasaža nebotičnika

Telefon 2059

PREMOG

KARBOPAKETE

DRVA, KOKS nudi

Pogačnik

Bohoritova ulica št. 5.

Trgovci, obrtniki,

gospodinj! Radi izpraznitve zaloge prodajam iz skladišča po najnižjih cenah razno kuhinjsko posodo, orodje itd. V račun vzamem tudi hranil. knjižice Kmetске posojilnice za polno vrednost. Ne zamudite ugodne prilike. Stanke Florjancič, železnina, Resljeva cesta 3. (Vhod skozi dvorišče.) (l)

NAJLEPŠA

MIKLAVŽEVA DARILA

KAKOR: križe in zraven pripadajoče svečnike najnovejše moderne oblike, lepe kipe, slike, podobice, krasne okvirčke za fotografije in razglednice, albume za razglednice in fotografije, spominke knjige, fin in eleganten pisemski papir v blokih in mapah, vse šolske potrebščine, slikarice za deco in druga primerna darila Vam po konkurenčnih cenah nudi

Podruž. Jugosl. knjigarne

H. NIČMAN, Ljubljana, Kopitarjeva ul. 2

Odklanjajte

falzifikate

ki Vam leta in leta zastupljajo prebavne organe z raznimi falzificiranimi grenčicami in jih krepite z domačo, naravno Jordan grenčico. — Lastnik Rupp, Beograd, Čika Ljubina 18-L

Rožni voziček

(dirico) prodam. Društvena 27, Moste. (ll)

Apneni prah

več vagonov — prodamo izpod cene. — Apnenice Dobropolje. (ll)

Glasba

Partija

bleh instrumentov

za 25 oseb naprodaj — eventualno po komadih. Hvalčeti, Opatinova 33, Zagreb. (z)

Kupimo

Vsakovrstno

zlato kupuje

po najvišjih cenah CERNE, ruvelir, Ljubljana Wolfova ulica št. 3.

PREHODNA DEKLŠKA DOBA JE MED 12. IN 17. LETOM.

To je doba, ko mora imeti vsako dekle jako in zdravo kri, močne in zdrave živce in izbojen tek. To daje »Energina« za jačanje krvi, živcev in teka

»Energina« se dobi v vseh lekarnah, polilitska steklenica 35 Din.

Reg. S. br. 4787/32.

HEVEAX

Pasite na svoje zdravlje in na svojo obutev!

Turisti, lovci, smučarji in vsi oni, ki imajo bodale poškodovali, bodale v zabavo opravka v vlažnem terenu ali v snegu naj uporabljajo mazilo HEVEAX, za katero jamčimo, da napravi vsako obutev nepremoljivo. — Dobiti jo je v vseh specialnih trgovinah ali pri glavnem založniku: Lekarna Mr. M. Leustek, Ljubljana, Resljeva cesta 1.

Foto amaterji pozor!

Nudimo Vam po najnižji ceni popolnoma nove krasne foto albume, foto oglične, navadne albume za razglednice ter spominke knjige.

Bogata zaloga Konkurenčne cene

Prodajalna H. Ničman

Ljubljana, Kopitarjeva ulica št. 2

Tužnim srcem naznanjamo, da nas je za vedno zapustila naša nadvse ljubljena soproga, mati, sestra, teta in svakinja, gospa

Kati Hamberger roj. Sušnik

soproga posestnika

dne 13. t. m. ob 22. uri, v 58. letu starosti, po dolgi in mučni bolezni, previdena s tolažili sv. vere.

Pogreb drage in nepozabne pokojnice bo v četrtek, dne 15. novembra 1934 ob 4 popoldne izpred mrtvašnice splošne bolnišnice na pokopališče k Sv. Križu.

Moste, dne 14. novembra 1934,

Globoko žalujejo:

Franc Hamberger — soproga,

Franci, Slavko, Rado — sinovi,

in ostalo sorodstvo.

sem in odšla v svojo sobo.

»Alja je tako potrta, ker je otrok bolan,« sem še slišala mater, ki me je opravičevala. Kmalu nato je prišel Otmar in mi rekel:

»Sedaj tudi jaz mislim, da je zgolj nespoznanost, in se bo morda že jutri vse razjasnilo!«

Poljubil me je in odšel v svoj kabinet.

»Pripravljati se moram za jutrišnje predavanje,« je pojasnil.

Slišala sem, ko je obračal liste in tipkal na pisalnem stroju.

V naši spalnici je polmračno. Otrok slabo spi, ročice so mu vroče. Kaj naj storim, kaj začnem? Iz obednice se razlega vesel smeh. Mlado, čedno dekle poje: »Aste v jeseni, zakasnele cvetke...«; moja sestra jo spremlja. Otožna pesem me še bolj spravlja v obup. Hočem se razlesti in vzamem knjigo, prvo, ki leži na mizi: »Milijoni Pravalovih« spisal Mamin-Sibirjak. Berem in berem, pa se razumem ničesar. Zraven se pa pogovarjajo o vsem mogočem. Najbolj sem se čudila, s kakšno mirnostjo govorijo o tem, kaj bo v nekaj dneh, v nekaj tednih, poleti! Ugibljejo, katero dačo bi najeli, vseučiliško dačo ali kako drugo. Za nje se bo življenje nadaljevalo, za nas se je nenadoma prekinilo. Za nje je dača seženj drv, koncert zemljišče.

»Otmari!« sem vzklila. »Otmari, ali ne moreš brzojaviti svojemu konzulu?«

Pride k meni, brez očal, s knjigo v roki. Pogleda me in v njegovih kratkovidnih očeh berem, da me ni razumel, ker je bil zatopljen v knjige.

»Ti, ali ne bi mogel poslati brzojavke svojemu konzulu?« rečem še enkrat, ker vem, da je treba v takih primerih vprašanje večkrat ponoviti, preden ga razume.